

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1.

CENA: za en mesec Din. 4.—, za četr leta Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo 'Jugoslovanska tiskarna', Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. :: :: Inserati se zaračunajo po dogovoru

Ofenziva ameriškega velekapitala.

S sprejetjem in uveljavljanjem Dawesovega načrta je napočila delovnim ljudstvom Evrope, zlasti pa nemškemu, doba posrednega izkoriščanja s strani ameriškega velekapitalizma. Nemških reparacij, kakor vse kaže, ne bo plačevala v prvi vrsti težka industrija, marveč delovno ljudstvo, ki vojno ni zakrivilo in ki je v svetovnem metežu moralo doprinesiti največje žrtve na oltar — kapitalizma. Po evropskem časopisju gre sicer glas, da je z londonskim dogovorom rešeno eno izmed najtežjih vprašanj povojne Evrope, ali jasno je, da se je posrečila **taka** »rešitev«¹ skoro izključno na račun delovnega ljudstva. Nemška veleindustrija — njej na čelu veliki koncerni Stinnes, Krupp, Thyssen, A. E. G. in druge s spondpisnice tzv. Micum-pogodb — je v zadnjih letih stalno izpodjedala socialne pridobitve nemškega delovnega ljudstva, predvsem pa je skušala odpraviti osemurni delavnik. To se ji ni posrečilo vse dotlej, dokler si s svojo sebično, a veseskozi porazno taktiko ni nakopala vsaj z doledno dobo — kontrole in vpliva ameriškega velekapitalizma. Delovno ljudstvo je z uspehom branilo svoje pozicije. Sedaj pa pričena doba trdih bojev za sleherno mrvice. Nemška buržuazija se je začela — z ozirom na njene obveznosti — otresati osemurnega delavnika. V montanski, kovinarski in tekstilni industriji so že uvedli, ne oziraje se na zakonska določila, devet do deseturno delo na dan. Socialisti so se omejili na papirnate proteste, komunisti so uprizorjali lokalne satvke, naposled pa je vendar obveljalo tako, kakor si je zamislila kapitalistična buržuazija. Položaj je jasen: ameriški velekapitalizem se ni maral vtikat v zadeve na kopnem, dokler mu evropska kapitalistična buržuazija ne prizna pravice direktnega vpliva na ekonomsko življenje Evrope. Ker je nemški odpor »dobrohotno zlomljen«, so odprli ameriški bankirji svoje blagajne, da se ozdravi tista valuta, ki jo je nemški kapitalizem v svojem hipnem interesu sam uničil, misleč, da se bo na ta način ognil svojim obveznostim, oziroma jih prevahil na pleča delovnega ljudstva. Posledica je itak znana: srednji sloji so se malo dane zrušili in proletarijat je bil potisnjen v obrambo.

Z Dawesovim načrtom je bil izpremenjen način plačevanja reparacij. Obenem je fiksirana svota, ki jo ima Nemčija v določenem številu let odplačati, ne da bi se pri tem preko mere obremenilo njeno narodno gospodarstvo. V dejstvu pa, da je maksimum dajatenih možnosti izčrpan, je zapopadana tragika nemškega delovnega ljudstva. Kakor rdeča nit, tako se vlečejo vsa prizadevanja nemških kapitalistov skozi nemško politiko samo v eno smer: zvaliti težino bremen na proletarijat. Ameriški velekapitalizem je zadovoljen in si mane svoje roke. Sad je dozorel, treba ga je bilo samo — odtrgati. Z veletokom dolarskih kreditov za evropsko »obnovno«² gre paralelno najintimnejša interesna skupnost med Wallstreet (njujorška borzijaška cesta) in kapitalističnimi centri Evrope. Skolebana evropska buržuazija je našla trdno oporo in nasok na socialne tekovine ni nič drugega, nego naravna posledica »obnovitvene akcije«, kakor si jo je pred dobrim letom zamislil g. Hugo Stinnes star.

Finančna diktatura Zedinjenih držav bo spočetka — in o tem zaenkrat ne more biti dvoma — rodila obilen in navidezno zdrav sad. Trgal ga vsekakor ne bo proletarijat: ne francoski, ne belgijski, ne laški, ne srbski, čeprav si je po izidu svetovne vojne zaslužil vsaj mali del dobrin, s katerimi se bo razdelila celokupna evropska buržuazija, ne oziraje se na »zmagovalce«³ in »premagance«. Tako je ustvarjena skupna kapitalistična fronta. Težišče socialne borbe je prenešeno v evropsko ekonomsko področje, kjer se bo v doglednem času razvil najostrejši spopad med ameriškim velekapitalizmom in težnjami socialno revolucionarnega vzhoda. Tako vidimo, da je »evropska obnova«⁴ ameriškim bankirjem zgolj sredstvo za dosego cilja. Udeležiti se eksploatacije evropskih virov se zdi finančnim mogotcem v Wallstreet premalo; njih pogledi so obrnjeni v silno naravno bogastvo Rusije. Pot v Rusijo pa jih ne vodi preko Velikega oceana. Tega ne dopušča Japonska, ki ljubosumno motri ves položaj in vsaki moment izigrava v korist svojega omejenega gospodarstva. Preko Evrope se bo usmerila borba. In zato ni vseeno, kaj in kako misli o tej načelni stvari tudi krščansko-socialni proletarijat v Evropi. Povdarjamo, da je Dawesov načrt s težavami naj-

dena formula, kako ustaliti in medsebojno povezati interese svetovnega velekapitalizma. Izginila je psihoza nestalnosti v nasprotnem taboru. Ojačen v moralnem in materialnem pogledu, se pripravlja kapitalizem na splošno ofenzivo, ki bi imela pomesti z »nepotrebno navlako vseh socialističnih doktrin«. Kapitalizem hoče dokazati, da še ima dovolj moči vplivati proti volji proletarskih mas na njemu neljubi socialni razvoj. V Londonu je bil, žal, proglašen tzv. »Mehrwert«⁵ kot izključni monopol mednarodnega velekapitalizma. Delovno ljudstvo se mora tega zavedati in odgovoriti z vztrajno protiofenzivo v obliki temeljite poglobitve svojih organizacij, kar velja še v posebnem oziru tudi za krščansko usmerjeno delavstvo v Jugoslaviji.

F. G.

Politični pregled.

Pri nas.

Notranjepolitični položaj vlade g. Davidovića se je proti pričakovanju njegovih nasprotnikov zelo učvrstila. Vedno so računali s politično »nepoznanbo«, v tem slučaju s kako nepremišljenostjo HRSS in nje voditelja Stjepana Radića. Te želje se pa niso uresničile; nasprotno se je poglobilo razmerje med obema vladnima skupinama in sicer v tem smislu, da bo ožji vladni blok izpolnil vse utemeljene želje HRSS. Iz omenjenega je razvidno, da vlada narodnega sporazuma ni ostala zgolj pri danih obljubah, temveč da se s kar najboljšo voljo ustvarjajo predpogoji in ozadje za resničen sporazum. Opozicija je zelo umerjena, v kolikor zadeva radikale, ki iz taktičnih razlogov nočejo dvignati »nepotrebne«⁶ prahu. Divjajo le samostojni demokrati pod vodstvom Svetozarja Pribičevića, ker jih je izguba oblasti najbolj zadela v živo. Vstop HRSS v vlado ni bil pogoj, ko se je postavljala delovni program, kakor je pa razvidno iz izjav, ki so jih podali vodilni možje te stranke, tudi ta možnost ni izključena, zlasti če se izkaže potreba. Vladne stranke hočejo na ta način dokumentirati svojo trdno voljo, da se započetni politični pravec nikakor ne spremeni. Eno je gotovo: da spričo epohalnega preobrata v Franciji in Angliji pri nas ni pričakovati ponovnega pohoda reakcije.

Drugod.

V Italiji je nastala nekaka čudna tišina. Mussolini se lovi za poslednjo slamico svojega nekdanj tako nedotakljivega gubernamentalizma. Sedaj se šele vidi, da je zločin nad Matteotijem do tal pretresel stavbo laškega fašizma. Nasilja še ni konec, ali celo v nacionalističnem taboru se pojavljajo glasovi, ki hočejo samodržstvo iztrebiti; tako n. pr. zbira pesnik in poslanec Sem Benelli nezadovoljne fašiste, zmerne liberalce in slične drobce velikih frakcij v okvirju »Italijanske lige«, ki naj prerodi laško ljudstvo v smislu prvotnih tendenc fašizma. Razkroj — čeprav še navidezen — se pojavlja na vsej črti. Prepričala ga ne bo več nobena sila in laški narod se bo slej ali prej otresel najstranotnejšega režima v Evropi.

Francija. Odkar se je uspešno zaključila londonska konferenca se je tudi Herriotovo stališče zelo utrdilo. Tako v parlamentu kakor v senatu ima močno večino. Pod Herriotovim vodstvom je začela Francija hoditi nova pota v evropski politiki. Medtem ko je Poincare ob vsaki priliki rožljaj s sabljo, uvaja Herriot vsepovsodi duh miroljubnosti. Francoski listi vedo celo povedati, da bo prišel francoski ministrski predsednik najbrže koncem t. m. v Beograd, da se informira na licu mesta o razmerah v Jugoslaviji.

Francosko delovno ljudstvo se najbolj pritožuje nad vedno raztočo draginjo. Dokler je frank padal, je bil porast cen razumljiv, ker mora Francija kot industrijska država uvažati mnogo živil. Toda: odkar se je frank popravil cene kljub temu niso padle. V Franciji ni brezposelnih. Delo se zlasti lahko dobi v poljedelstvu, kjer naravnost primanjkuje delavcev.

Kdaj bosta kmet in delavec rešena oderuštva in kapitalističnega zatiranja?

Do zdaj smo se lahko prepričali, da delavec in kmet tvorita vsak zase svoj poseben stan, ki sta pa po svojih gospodarskih in existenčnih prilikah tako drug na drugega navezana, da se socialno vprašanje samo enega teh dveh stanov sploh ne da rešiti, — ker bi propast samo enega teh dveh stanov vsled naravnih gospo-

darski hrazmer nujno pogubila tudi drugega. Jasno nam je tedaj, da sta kmet in delavec po svojem naravnem poklicu res dva različna stanova, ki sta pa z ozirom na socialno in svojo existenčno vprašanje kakor nekaka absolutno nedeljiva enota. Rekli smo, da se mora tega zavedati vsak kmet in vsak delavec. Edino od te zavesti je odvisno istočasno in vsopredno prizadevanje in uspešno napredovanje v boju proti sedanji kapitalistični nemorali, ki tako neusmiljeno tlačí in mori celokupno delovno ljudstvo.

Spoznali smo tudi, da je treba tako delavstvu kakor kmetu vsestranske, posebno pa še strokovne izobrazbe, da se delavstvo vsposobi voditi tovarne in veleobrate samostojno, kmetje pa tekmovali s kapitalističnimi mogotci na svetovnem trgu. Istotako nam je tudi jasno, da se delavska in kmetijska gospodarska osamosvojitve da doseči le z zadružništvom. Nesmiselno bi bilo namreč sploh misliti na kako drugo pot, ker nas naravne potrebe in umsko napredovanje sili, da se v produkciji kakor tudi pri porazdelitvi življenskih potrebščin poslužujemo tehničnega napreka v veleobratih in modernem prometu. To pa je mogoče izvesti le z združenimi močmi.

Vse to nam je tedaj jasno. Vprašanje je samo še, kdaj se bosta delavec in kmet tako usposobila, da bosta mogla vse to tudi izvesti?

Ljudje bolj kratke uvidevnosti pravijo, da do takega stanja v družbi sploh ne bo nikdar prišlo. Ti ljudje pravijo, da delavec in kmet se do tolike sposobnosti in izobrazbe sploh ne moreta dokopati deloma radi premajhne predizobrazbe, največ pa zaradi gospodarskih težkoč in ovir, ki prehudo ogrožajo obstoj delavca in kmeta.

Drugi pa pravijo, da z zadružništvom ne bomo nikdar doživeli boljših časov, ker zadružništvo ne kaže nikakih tako zadovoljivih uspehov, kakor bi bilo od njega pričakovati. Pri tem se sklicujejo na dosedanje izkušnje, ki žal le preočito opravičujejo take sodbe.

Mi pa pravimo, da nimajo prav niti prvi, niti drugi. Le pogledimo!

Res je, da do tolike izobrazbe ne bomo najbrž nikdar pršli, da bi bili vsi delavci kot taki tako izobraženi, da bi razumeli tako voditi tovarne in veleobrate, kakor sedanji podjetniki, ker za tako sposobnost je treba temeljitada znanja, katerega si ne more zlepa osvojiti še tako nadarjen in vztrajen delavec. Zato je treba, da se posamezniki šolajo že iz prve mladosti ter se posvetijo izključno le temu študiju. Istotako je pri kmetih. Tudi za kmetško zadružništvo je treba temeljitega in smotrenega znanja, ki ga komaj obvlada šele tisti, ki se ukvarja izključno samo s tem.

Tako vidimo: Če bi se hoteli tako delavci kakor kmetje vsposobiti za tekmovanje v produkciji in trgovini proti kapitalistom-spekulantom, bi si morali vzgojiti cel stan sposobnih ljudi. To bi bilo delavsko in kmetško zadružno gospodarsko uradništvo, ki bi vodilo tako tovarne in veleobrate v industriji, kakor zadružno trgovino s kmetijskimi pridelki in surovinami na svetovnem trgu. Edino na ta način bi bilo mogoče, da bi se delavski in kmetijski stan vsposobil za uspešen boj proti kapitalističnemu izkoriščanju.

Kaj pa, če bi se ti delavski in kmetijski izobraženci svoji nalogi izneverili? Kaj, če bi izobraženi in sposobni delavski vodniki in upravitelji tovarov in veleobratov začeli delati — zase? Kaj, če bi voditelji kmetijskih zadruž začeli sklepati kupčije in delati dobičke — zase? Ali bi ne ostalo v tem slučaju vse pri starem kakor je danes? Razlika bi bila le v tem, da bi namesto sedanjih kapitalistov izrabljali delavca in kmeta lastni tovariši in voditelji.

Ali morda ne vidimo, da se že vse to med nami dogaja? Ali niso po ogromni večini (če izvzamemo Jude) uradniki in ravnatelji tovarov, rudokopov ter najrazličnejših podjetij in bank, tja do najmočnejših trustov, koncernov in borz — delavski in kmetijski sinovi? Ali je morda treba komu, ki ima le količkaj razsodnosti, še povdarjati, da kapitalist, tudi če je še tolikokratni milijarder, ni danes nič ter da je njegov bančni ali tovarniški ravnatelj s svojimi uradniki vse?

Ali je morda treba še komu dokazovati: Če bi to današnje kapitalistično uradništvo hotelo tako zvesto služiti za isto plačo delavstvu in kmetu kakor služi brezsrčnim kapitalistom, da bi bilo socialno vprašanje lahko naenkrat in brez vsakih škodljivih posledic rešeno?

Menda ni treba staviti več nikakih nadaljnjih vprašanj in tudi ni treba bogve kako globoke učenosti in široke uvidevnosti, da vsakdo lahko spozna, kako daleč

se je v socialnem vprašanju spozabil in zagrešil tisti stan, kateremu pravimo — zasebno uradništvo. Ta stan — zasebno uradništvo — ki z ozirom na svoje znanje in sposobnost spada med takozvano »inteligenco«, nima, kakor nam življenje korektno kaže, prav nikakega pravega socialnega pojmovanja in čuta. V borbi za kruh in v prevelikem in nesmiselnem strahu za svoj obštorj služi ta stan prav s pasjo ponižnostjo in zvestobo molohu — kapitalizmu v največjo pogubo sebi in celotni družbi. Kakor nam vse dosedanje izkušnje v življenju kažejo, nima naše uradništvo z prav malimi izjemami še prav nikakega smila in volje za socialno vprašanje ter se prav nič ne zaveda, da ta stan, osobito še zasebno uradništvo, ni po svojem zvanju prav nič drugega kakor **važen in bistven sestavni del tiste absolutno nedeljive enote, katero tvorita kmet in delavec.**

Zato pa je treba, da delavec in kmet povesta enkrat odkrito besedo tudi tistim, ki se tako s ponosom in samozavestjo nazivljejo — **cvet naroda**, da je v veliki in brez dvoma največji meri od njih odvisna čimprejšnja rešitev socialnega vprašanja, kajti **brez inteligence, to je, brez zato sposobnih ljudi, se socialno vprašanje ne bo nikdar moglo povoljno rešiti.**

Gre nam tedaj samo za to: ali spozna današnje izobraženstvo, da je po svojem zvanju v družbi le važen in **neobhodno potreben činitelj v nedeljivi enoti kmeta in delavca** in se temu spoznanju dosledno tudi **udinja** za blagor in rešitev zatiranih, ali pa si bo moral kmet in delavec **poleg** sedanjega kapitalizmu vsužnjenege izobrazbenstva vzgojiti **nov naraščaj inteligence**, ki se bo **čutila s delavcem in kmetom nedeljiva enota ter delala** v tej zavesti iskreno in pošteno za osvoboditev zatiranih izpod kapitalističnega jarma. Naša krščanska inteligence naj blagovoli o tem razmišljati in se odločiti!

Prihodnjic bomo pa obravnavali o načinu, kako pride delavec in kmeti stan v najkrajšem času lahko do zadostnega števila sposobnih ljudi, ki bi bili **zmožni in voljni** voditi zadržno produkcijo in trgovino pošteno in iskreno v korist delavca in kmeta.

Praznik dela vevških papirničarjev.

Vevče, 7. septembra 1924.

Naše delavstvo je praznovalo danes praznik dela. Na predlog »Zveze papirniškega delavstva«, ki je bil pred meseci podan na ministrstvo za trgovino in industrijo, je kralj odlikoval z zlato, odnosno s srebrno medaljo dva člana in tri članice za **50-letno nepretrgano delo v tovarni**. Lep praznik, redko slavje!

Slovesnost sama se je izvršila takole:

Ob desetih dopoldne se je zbralo vevško delavstvo pred društvenim domom s papirniško godbo in z delavsko požarno brambo na čelu. Zastopana je bila pojska in dobrijska občina. Nato sta se pripeljala iz Ljubljane Franc Smodej, glavni urednik »Slovenca« in član načelstva J. S. Z. ter glavni tajnik J. S. Z. France Žužek. Takoj po njihovem prihodu je predsednik »Zveze papirniškega delavstva« otvoril zbor, čestitajoč jubilentom. Za njim je dobil besedo Fr. Žužek, ki je v kratkih besedah povdaril sledeče misli:

Današnja slovesnost je praznik **delal**. Če jubilentje pogledajo za pol stoletja nazaj, bodo priznali, da je bil položaj delavstva svojčas veliko hujši ko danes. **Sprotil** se uspehi strokovnega dela sicer ne vidijo, ipak pa gre položaj delavstva stalno navzgor. Tudi danes tu zahtevamo priznanje **delu**, delu slavo, delu čast! Zato zahtevamo za svoje delo primerno plačilo, tako da bo delavec

V metežu.

Dolfe se je vračal ogorčen nazaj k delu. Tudi on je bil med naštetimi, ki morajo zapustiti službo. Tovariši so ga tolažili, da še ni nič gotovega, naj se zaradi tega nikakor ne razburja.

Spomnil se je doma, ko je pomislil, kam bi šel. Dolgo **ne** ni bil s svojimi misli doma, pozabil je na ono hrepeneje ljubeče matere, ki skrbi dan na dan, še v sanjah in njene sanje so ena sama velika skrb za otroka. Začutil je krivdo na sebi, začutil, kako je grdo onečastil one spomine lepih večerov, ko sta sedela doma s Cilko pri mizi, mama pa je šivala in bile so radostne in jasne njihove misli takrat . . . To ga je grizlo še bolj.

Ko se je bližal strojem, je zagledal svojega predelavca, ki je hotel zopet spraviti kolesje v tek in je prijavil vijake. Dolfe je pohitel k njemu in ga odrinil.

»Ne boš!«

Ta se je prestrašil in umaknil. Ko je zagledal pred sabo jezen obraz in bliskajoče oči je stopil za velik zamašnjak, ob katerem je bilo pritrdjeno veliko kolo s štirimirimi železnimi ročaji za navijanje žice. Dolfe je v prvi jezi stopil za njim. Tedaj se je nategnil jermen, kolo se je zavrtelo in ročaj kolesa je sunil Dolfeta v prsi.

Zakrnil se je z rokami, nato se je zagrabil za prsi. Stennilo se mu je pred očmi, skrčil se je od silne bolesti, nato pa je omahnil.

Priskočili so tovariši, odpeli so mu jopič. Na prsih se je poznal velik udarec, podplut s krvjo. Dvignili so ga na rahlo, eden je od nekdaj prinesel vode. Dolfe se je polagoma zavedel. Prosil je za vodo. Nato se je vse del na bližnjo klop in rekel: »Saj bo kmalu dobro, kar pustite me.«

Mrak je bil v veži, ko je Dolfe prišel domov. Na stopnicah je začul šepet, spoznal je Milko, takoj nato pa

s svojo družino lahko živel. V tem boju omo vztrajali vsak dan, iz leta v leto. In prepričani smo, da bo vevška papirnica, **predno poteče novih 50 let, v rokah delavstva**. Ta tovarna je naša, ker je vevško delavstvo sestaven del papirne industrije. Zato korakoma vanjo z godbo na čelu kakor v svoj dom.

Nato se je razvil spreved, spredaj je igrala godba. Za godbo so se v dveh kočijah peljali slavljenci. Za njimi je korakala požarna bramba, za njo pa ostalo delavstvo.

Dvorišče tovarne je bilo okusno okrašeno. Pred tovarniško pisarno je stal na lepo ovenčanem odru kraljev kip. Pred oder je stopila petorica jubilentov, požarna bramba z delavstvom pa je napravila špalir.

S posebnim avtom so se pripeljali iz Ljubljane okrajni glavar dr. Ferjančič, ing. Šuklje od »Zveze industrijev«, predsednik upravnega sveta »Združenih papirnic« dr. Karl Triller in tajnik dr. Pavlin. Ko je godba zaigrala par komadov, je povzel besedo g. dr. Ferjančič, povdarjajoč, da je napredek industrije najbolj zavisen od **stalnega zvestega delavstva**, čemur so jubilentje sijajen zgled. Po govoru je g. okrajni glavar pripel jubilentom odlikovanje, godba pa je zaigrala »Lepo našo domovino«.

Nato je nagovoril jubilentom g. dr. Karol Triller, naglašujoč, da so vzor delavnosti in zvestobe, za kar jim je družba hvaležna in česar se bo tudi vsikdar zavedala. Delavnost in zvestobo je družba vedno cenila in ni tega nikdar pozabljala. Jubilentom naj Bog da srečo, zdravje in veselo življenje!

G. ing. Šuklje je v svojem govoru naglasil, da je delavstvo na ta jubilej in ta odlikovanja lahko ponosno. **Delo iz srca** je največ vredno, zato naj jubilentje večerna leta uživajo v božjem veselju!

V imenu »Jugoslovanske strokovne zveze« je govoril g. Franc Smodej:

»Dane sobhajamo veliko slavje. Morda to ni toliko razvidno na zunaj. Tem pomembnejše pa je na znotraj. Današnja odlikovanja so **priznanje zaslužnega dela**. Delo je, ki vzdržuje delavstvo, industrijo, človeštvo in ne v zadnji meri državo. Zato pa gre delu tudi pošteno plačilo. Ti jubilentje so dolgo dobro delali. Po značaju posla **težko delali**. Zato me vesele besede g. dr. Trillerja, da je družba zvestega dela bila vedno vesela, vsled česar upravičeno pričakujemo danes od nje **hvaležnosti** in da bo to družba udi **izpolnila**. Jubilentom naj jesenska doba teče mirno in lepše kakor je bilo njihovo dosedanje skrbipolno življenje.«

Z godbo na čelu je delavstvo spremilo nato jubilate v restavracijo, kjer je bil zanje pripravljen okusen obed. Tam so se izmenjale še prigrizne napitnice, jubilentje pa so prejeli od družbe denarne nagrade.

K temu poročilu bi pripomnil že tele misli:

Združene papirnice razpolagajo morda z najpridnejšim in z **najzvestejšim delavstvom** cele Slovenije. Zato naj blagovolijo odgovorni čimtelji misliti nekoliko na to, da gre delu priznanje ne le v besedah, marveč predvsem v **dejanju**. Če je g. ing. Šuklje naglasil, da je največ vredno **delo iz srca, moramo mi naglasiti, da srečavamo delo iz srca le tam, kjer je delavstvo zadovoljno. Zadovoljno pa je delavstvo tam, kjer je za svoje delo dobro plačano.**

Današnje mezde papirniškega delavstva pa nimajo na sebi prav nič takega, da bi to prepotrebno zadovoljnost pospeševalo!

Mislimo, da je treba povedati i to!

Nabirajte za tiskov. sklad »Pravice!«

oni porogljivi glas in zloben smeh tovariša, ki mu je bil vedno zoprni. Obstajal je, a čutil ni ničesar več, le težke korake po stopnicah in v naslednjem trenutku je že šel mimo njega tovariš Pirnik. Ni se zmenil zanj.

Ko se je vsedel v sobi na skrivno, mu je postalo težko, da bi zajokal. V prsih ga je težilo, težko je kašljal. Ni mislil več na Milko, s svojimi mislimi je bil zopet doma pri materi, čutil je krivico, kako ga teži in bolj ga je bolela kot udarec na prsih. Spoznanje se mu je, budilo, vstal je pred njim sklep: vrnem se!

VI.

Mesec je lil skozi okno svojo blede luč, da je odsevala na tleh v velikem svetlozelenkastem pravokotniku. Z mrakom je bila preprežena soba, vsa tiha, le veliko, svetlo okno je sijalo od mesečine.

Dolfe je sedel na stolu ob oknu. Zrl je doli na polje, na domače njive, ki so skrivnostno sanjale v pokoju. Dolge, temne sence so ležale po vrtu, listje je narahlo šumelo, a še to šumenje je komaj motilo tišino. Ob koncu polja so se dvigale temne sence, ležalo je mesto na polju. Sredi polja pa se je belilo znamenje še bolj kot oni dan, vse belo je stalo med dvema sencama.

Užival je to krasoto, tako pogrešano; šele sedaj se je zavedel, da jo je pogrešal v onih težkih dneh na tujem. Kako težko je občutil življenje vseh onih trpinov, ki jim je bridka skrb ugrabila pravo ljubezen do doma, ki jim je dom postal mačeha. Zamazani, črni so vstajali pred njim, v rokah so še držali težka kladiva, njih glas je kričal glasno do neba: **Pravice otrokov bi radi na našem domu, za katerega delamo noč in dan, ne tujcev, brezdomincev; o čujte nas trpeče brate!**

V sobo je stopila mati s svetilko v rokah. Postavila jo je na mizo.

»Da ne boš v temi!«

Angleško in ameriško časopisje.

Zagrebski »Obzor« je pred nekaj dnevi (29. pret. m.) priobčil obširen članek o angleškem in ameriškem časopisju. Članek je izredno zanimiv in poučen. Da spoznamo naši čitatelji značilne lastnosti prvih svetovnih listov, ponatiskujemo nekatere zanimivosti iz omenjenega članka.

Amerikanci cenijo nad vse dvoje časnikarskih lastnosti, namreč izboren »nos«, ki zna vsako novost takoj najti in pa umetnost, novost tudi napeto opisati.

Štefan Leacock piše v svojem delu »Odkritje Anglije« naslednje: Mi, Amerikanci, stremimo za tem, da najdemo novico in da ž njo postrežemo čitateljem v kar najbolj mogoče kričeči obliki, dočim v Angliji ni tako; tam gre le za to, da se čitatelstvu postreže z udobnim čitvom. Vse to ima svoj vzrok v tem, ker se angleški časopis čita pri kosilu ali pri večerji, dočim čita Amerikanec časopise v drvečem in nabasanem pozemskem tramvaju, ali med britjem, ali pa v čakalnici pri zobozdravniku.

To dejstvo je imelo to posledico, da so ameriški časopisi uvideli potrebo, da objavljajo senzacionalne naslove in podnaslove, ki v par besedah povedo vsebino sledečega članka. Dovolj je, da se prečita samo naslov in čitatelj dobi takoj pojmi, kaj se v članku obravnava. V tem tiči prva razlika med ameriškim in angleškim časopisom. Ameriška javnost zahteva poleg tega čim raznovrstnejšo vsebino, razen tega pa mora biti časopis še obširen. »New York Times« ima na primer redno 48 strani, nekatere njegove nedeljske izdaje pa obsegajo celo do 160 strani.

Zaradi ogromne razprostranosti severoameriških združenih držav časopisje glavnega mesta ne prodre do vseh skrajnih delov državnih meja, marveč izhajajo poleg tega še številni podeželski listi. V Ameriki je vseh dnevnikov 2036, od teh 426 jutranjih in 1610 večernih. V Angliji pa jih je samo 153. Amerikanski listi izhajajo z dnevno naklado 31,450.000 izvodov, kar izpravi, da 28 odstotkov prebivalcev kupuje dnevno svoj časopis. Odtod pa tudi izhaja, da ima vsaka ameriška družina svoj dnevnik. V Angliji je dnevna naklada v splošnem manjša, kljub temu pa znaša še vedno 15 milijonov izvodov, kar pomeni, da jih od 47 milijonov prebivalcev 31 odstotkov čita dnevnik.

V Angliji je veliko čitateljev, a malo časopisov; zaradi tega pa je tudi časopisna naklada večja kot v Ameriki. Tako je n. pr. »Daily Mail« presegel naklado 1,800.000 izvodov dnevno. Za njim pride še pet drugih dnevnikov z dnevno naklado od 800.000 do 1,300.000 izvodov.

Svetovni rekord ima v tem oziru »Le Petit Parisien«, ki je imel koncem leta 1918 dnevno naklado 3,924.60 izvodov, danes ima normalno okrog 2 milijona izvodov. V Ameriki ni niti enega dnevnika s toliko naklado. Veliki newyorški in chicaški dnevniki imajo 300 tisoč do 700 tisoč dnevne naklade. Zgodí se sicer, da doseže kakšno nedeljo »New York American« nad en milijon izvodov nedeljske naklade.

Povdariti pa je treba, da obstoji med ameriško in angleško nedeljsko izdajo velika razlika. V Ameriki izhaja časopis v nedeljo pod istim uredništvom in pod istim naslovom kot v delavnik, toda v znatno povečanem obsegu. V Angliji pa je nedeljska izdaja popolnoma drug časopis, ki ima pogosto samo istega izdajatelja. To je pravzaprav tehnik. Navadno ima tudi drug naslov, drugo uredništvo, druge čitateljske kroge. Tudi tiska

»Saj bi ne bilo treba.«

»Čaja ti bom prinesla, gorkega boš moral piti, ti bo odleglo.«

Dolfe e zrl na vrata, ki so se zaprla za njo. Braje na njenih licih vso skrb zanj, ki se je vsesala v njene oči, odkar je ni več videl. Težko mu je bilo, ko je videl kako mu hoče brati vsako željo na očen, da le ne bi zopet odšel, da bi ga pridržala doma. Ni vedela, da si ne želi več nikamor drugam; kakor utone zarja za gorami, so mu prešle želje živeti še kje drugje kot doma. Okusila je to življenje, včasih tako polno trpkosti.

Cilka mu je prinesla čaj. Sedla je k mizi, njemu nasproti.

»Kako slab si, Dolfe.«

»O, ti si še ostala blaga, a jaz . . . koliko sem se spremenil od taktat, ko sem bil zadnjič doma, ko sem prav tukaj sedel. Nisem povedal tega mami, a tebi povem, ker vem, da me ne boš obsojala . . . Pozabil sem na mamo, po gostilnah sem posedal, grde kvante so mi prijele mojih ustnic, še več . . . a ti mi boš odpustila, si tako dobra.«

»Ne govori vendar tako!«

»Zdaj se zopet vračam, vračam domov . . . misli še včasih zaidejo v one težke kraje in so bolne . . . spomnim se včasih onih lepih večerov, ko e bilo doma. Še tako lepo, morda bo še kedaj, morda zopet zasije ona zvezda . . .«

»Pridem takoj nazaj.«

Ni še prišla do vrat, ko se je izvil Dolfetu iz prsi mučen krik. Začutil je težo, takoj na to, kakor bi mu teža padla z dvojno silo na prsi. Ob ustnicah se mu je pokazala rdeča slina, nato pa se mu je vtila kri iz ust. Nosa. Omahnil je na stol. Cilka je prebledela ob vratih, le njen krik: »Zakaj nisi ostal . . .« obnemel je med steno in nami.

presejajo, kar se tiče naklade, Angleži Amerikance. Nedeljska izdaja »New of the World« ima nad 3 milijone izvodov naklade, »Sunday Pictorial« nad 2 milijona, »Empire News« v Manchestru poldrugi milijon.

Newyorški dnevnik imajo več dnevniških izdaj, kar izpituje, da računajo tudi z ulico. Kakor hitro se zgodi kaj novega, izpremene na prvi strani nekoliko člankov, na njihovo mesto postavijo nove, prve po prestavijo na zadnje strani in nova izdaja je gotova. Te vrste izdaje so označene z zvezdico. Intranji dnevnik prično z izdajanjem zjutraj ob 5., ob 11. dopoldan izide že nova izdaja. Večerni listi začno izhajati ob 4. popoldan, naslednje izdaje slede ob zaključku borze in ob koncu športnih tekem tistega dne. Za Amerikanca je izid tekme važnejši kot vesti iz Evrope.

Iz vsega tega — »Obzor« navaja še mnogo drugih zanimivosti — lahko razvidimo, kako močno je razvito v angleških in ameriških pokrajinah časopisje in kolikšne so brezdvomno njegove posledice. Dejstvo je namreč, da časopisje, oziroma tisti posamezniki in družbe, ki stojijo za to velikansko maso papirja, obvladajo po svoji volji vso angleško in ameriško ter s tem posredno svetovno javnost.

Delavsko - kmetskemu listu.

»Delavsko-kmetški list« se imenuje nov tednik slovenskih komunistov, ljubiteljev in propagatorjev tretje moskovske internacionale. Iz naslova je razvidno, da bi radi tudi kmeta privabili k spoznavanju boljševiškega evangelija, ki od prve do zadnje vrste oznanja nebesa na zemlji. Glavni boj tega lista pa je naperjen na vse, kar je krščanskega in pravičnega. Že v prvi številki bruha iz topa največjega kalibra strup in znane boljševiške fraze, s katerimi upajo boljševiški bogovi vzeti našemu delavcu in kmetu vero v Boga, poštenje in pravico. Komunisti dobro vedo, da je treba vzeti človeku vero in poštenje, da je treba proletarijat medsebojno zasovražiti, ga privedi v skrajno nezadovoljnost, šele tedaj se oglasi v komunistovski organizaciji.

Krščanstvo jim je glavna ovira za doseg njihovih namenov. Zakaj? Zato, ker krščanstvo nikdar ne bi dopustilo, da bi komu prste prešali, pa naj so že orjunci ali komunisti. Krščanstvo je danes tako močno, da bo vsak nasilni poizkus že vnaprej zadušilo. Mi krščanski socialisti dobro vemo, da bi komunisti, če bi mogli do oblasti, ravno tako, če ne huje, postopali, kakor so nedavno orjunci. Mi dobro vemo, da bi prvi morali v prešo naši duhovniki in potem vsi drugi, ki ne bi hoteli verovati njihovim naukom n služiti zlatemu teletu.

V 3. številki »Delavsko-kmetškega lista« je nekdo napisal članek: Krščanski socializem, iz katerega je razvidno, da jim je laž in prevara tisto sredstvo, s katerim hočejo preslepiti ter oglušiti vse tiste, ki slišijo in vidijo boje krščanskega socializma na eni in propadanje materialističnega komunizma na drugi strani.

Delavstvo danes ni več tako za luno, da bi slepo sledilo raznim strupenim listom. Tudi frazam noče naslediti več, ampak se nagiblje na tisto stran, kjer ni fraz, kjer govore dejstva. »Delavsko-kmetški list« naj bluje svoj strup naprej, krščanski socialisti pa bomo vedno bolj utrjevali svoje vrste. Vmes bomo pa peli: Dokler duh krščanski v nas biva, boljševizma nima itd.

Delavec.

Tedenske vesti.

Naši rudarji v Ameriki. Od leta 1916 do 1922 je nesrečilo v pensilvanskih rudnikih toliko jugoslovanskih rudarjev, da so zapustili 4055 otrok-sirot. Njihova povprečna starost je znašala 6 let in 8 mesecev. Te sirote dobivajo odškodnino do 16 let, ki redko presega 2 dolarja na teden. To dejstvo najbolj dokazuje, kako »nevarno« se godi našim rudarjem in družinam v Ameriki.

Sprejemanje pripravnikov v finančno kontrolo. V finančni kontroli v Sloveniji je popolniti večje število pripravniških mest. Pogoji za sprejem so določeni v čl. 36 zakona o organizaciji finančne kontrole. Uradni list št. 109 in leta 1922. Podrobne informacije prejmejo posilci pri oddelkih finančne kontrole. — Oblastni inšpektorat finančne kontrole v Ljubljani.

Delavska zveza.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Gotovo ste si g. urednik že mislili kaj je z nami, da se že več časa ne oglasimo z nobenim dopisom v »Pravič«. Je že pač tako, kadar mora človek zapustiti dom in iti po svetu po mlatvi ali s trebuhom za kruhom, kakor se v resnici prav. Vselej slabega vremena se je v vinogradih in senožetih delo dolgo zavlačevalo. Delo v organizaciji je zato malo zastalo. Vsak si je le delal načrte sam pri sebi.

V nedeljo, dne 31. avgusta po rani sv. maši so se sestali vsi odborniki strokovne in delavske zveze do zadnjega k seji, ki je imela obširen dnevni red. Poročali so zastopniki o izidu občinskih volitev iz občin Sv. Miklavž, kjer smo dobili 1 odbornika, in občini Hrananci 2, Brebrovnik 2, Mihalovci 1 in Veljčane 1 odbornika. Jasno se vidi, da nas viničarje oziroma našo »Delavsko zvezo« vendar le upoštevajo, ker smo došli vsaj toliko odbornikov in to brez volivnega boja. To smo naredili sporazumno z »Kmetško zvezo«. Če bi pa mi bili nastopili s svojo kandidatsko listo, bi bili redni. Mnogi so še vedno prepričanja, da naj odločuje

premoženje, ne pa ljudska volja, da naj bo voljen bogatin, katerega si viničar mora samo izvoliti, nato pa molčati. Tako je seveda dosedaj bilo. Z ustanovitvijo »Strokovne« in »Delavske zveze« pa je zapihal pri nas drug veter. Pravimo, da smo naredili le poskus, v prihodnje pa veljaj geslo: Vsak uspeh, ki ga kdo hoče imeti, naj si pribori vsak sam! Tako tudi mi viničarji, da se nam ne bo morda očitalo, da smo po milosti magnatov zlezli v odbore.

To si naj magnatje kar izbijajo iz glave, češ: Mi smo veliki davkoplačevalci, zato nam gredo občinski odbori. Viničarji smo še večji davkoplačevalci, ker vam celo leto delamo skoraj zastoj!

Je trda res v današnjih časih za kmeta in vinogradnika, ali tako nikdar ne kakor je trdo življenje ubogega viničarja. Kmetje so stiskani od zgoraj z davki, sami pa pritiskajo navzdol na revnega delavca, ki nima nikočar, da bi ga ščitil. Resničen je stari rek: »Gospoda lupi kmeta, kmet lupi siromaka viničarja, ta pa lupi cel krompir, če ga ima.«

Ne mislimo pa s tem napadati kmetskega stanu, le resnico hočemo povedati, boreč se za svoje pravice.

Na seji se je sklenilo, razpusti »Delavsko zvezo« na vse naše kraje in vrhove ter postavi krajevne delavske organizacije. V ta namen smo razposlali v kraje, kjer še tega ni, boljšim, zavednejšim viničarjem vabilna pisma, da naj pridejo na zaupniški sestanek, ki se vrši dne 14. sept. 1924 po rani sv. maši v društveni dvorani pri Sv. Miklavžu. Naglašalo se je pred vsem, da se bo pobrala zaostala članarina. Tako upamo, da bomo storili svojo dolžnost v svojo korist in v korist celokupnega slovenskega delovnega ljudstva.

Strokovna zveza.

Tovarniški delavci.

Jesenice. Kriza v naši tovarni brezobzirno raste. Pripovedujejo, da jih bo spet tristo tako nesrečnih, da bodo morali pobrati šila in kopita, zapustiti domovino in iti iskat kruha v Francijo, če jim bodo oblasti toliko naklonjene, da jim bodo dale potrebne potne liste.

Namiguje pa se, da bodo odpuščenemu delavstvu zadrževali doma, da bo več brezposelnih delavcev na razpolago. Nič ni gospodom mar, če lakote mrjejo! Samo da jih bo kapital lahko poklical v ugodnem trenutku, da še bolj izrabljuje njihovo nesrečo v svoje umazane špekulativne namene.

Kaj hoče narediti družinski oče, ki je komaj čakal, da je spravil sina v delo? Delal je eno ali dve leti, družba pa ga je vrgla na cesto. Doma ne dobi dela, v Francijo ne sme, ker pravijo, da se pojdemo še vojsko in tako prejme oče dva udarca na enkrat.

Gospodje se izgovarjajo, da so bile krize tudi drugod in da je pri nas neizbežna. Mi pa vprašamo, kaka je naša brezposelnost podpora in kaka v drugih modernih državah? Na to bi želeli odgovora. Če se že krize umetno ustvarjajo, bi zahtevali, da imamo mi tudi pravico do življenja.

Delavstvo naj izsprevidi, kje je njegovo mesto! Organizira naj se politično in strokovno, ker druge rešitve ni. Kdor pravi, da organizacije nič ne delajo, ta kaže sam na sebe, da ne mara pomagati delati, kajti organizacija smo mi vsi skupaj! Če ne zahajamo na shode in sestanke, kažemo, da nam ničesar ne manjka. Čudežev pa ne zahtevamo, ker so nemogoči po ljudeh.

Naše načelo naj bo: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal! Kritiziraj pa tam, kjer bo tvoja kritika kaj zalegla! Na organizacijskih shodih in sestankih naj se pa le kritizira, seveda stvarno in pametno.

V tovarni mila na Glincah pri Ljubljani so delavci prostovoljno začeli delati 10 ur dnevno brez zakonitega 50% poviška čezurnega dela. Na to so nekateri delavci pristali samo zato, ker so nevoščljivi, da bi še kak brezposeln družinski oče kaj zaslužil. Gospoda navtelnja vprašamo, če je še pomankanje dela v tovarni in pa spominjamo na žrtev, ki jo ima v glavnem oni na vesti.

Kleparji. Seja odbora skupine kleparjev in inštalaterjev se vrši 16. t. m. ob 6. uri v pisarni S. Z. T. D., Stari trg 2/III. Ker je dnevni red važen, je prisotnost vseh odbornikov obvezna. Predsednik.

Rudarji.

Prevalje. — Žalostne razmere delavcev, uslužbenih pri premogovniku Leše, zaposlenih pri nakladanju premoga na kolodvoru. Navedeni delavci, ki so primorani vztrajati pri odkazanem jim težkem delu na prostem ob vsakem vremenu za nezadostno plačo, so poleg teh nadlog še posebno zatirani od strani premogovnega obratovodja. Najnovejša odredba od strani podjetja na gmotno oškodovanje delavcev je pritrjevanje zasluzka na ta način, da podjetje že nekaj časa enkrat tedensko ne zaposluje nekaterih svojih delavcev. Ne zadostuje, da se je vsem delavcem teškega premogovnika ustavilo izplačevanje nabavnih prispevkov, marveč je podjetje začelo nekaj svojih delavcev in delavk zatirati s tem, da jih v nekaterih delavnih dneh ne zaposli, čeravno bi se temu moglo pomagati.

Obratovodja g. Gruden je prepovedal pazniku delavcev pri nalaganju premoga na kolodvoru, pisati delavcem nadure, čeravno je večkrat potreba preko delovnega časa delati, zahtevajoč, da morajo rudarji za navadno plačo storiti vse, magari da je potreba naložiti do 90 ton premoga! In to samo pet delavcev!

To je brez dvoma pretirana zahteva! Petorica delavcev ne zmore tega dela v 8. urah, zlasti ker tudi vo-

zovi niso vedno pripravljene za nakladanje. Ako se kateri izmed teh delavcev kdaj vznevolji nad vednimi šikanami g. obratovodja in paznika, mu groze s kaznijo in z odpustom iz službe. Navedene pritožbe prizadetih je odbor S. Z. T. D. skupine Prevalje vzel na znanje in se je vložila tozadevna resolucija na premogovno ravnanje.

Opozori »Pravica« še ti merodajne osebe na bedne razmere prizadetih delavcev! Zahtevamo, da se nekateri delavci pri premogovni pralnici ter pri nalaganju železniških vozov na kolodvoru, ako se iz kakoršnega koli vzroka res ne morejo zaposliti vsaki delavni dan z dotičnim delom, da jih podjetje z ozirom na njih bedni položaj zaposli v deloprekinjenih dneh s kakšnim drugim delom. Dolžnost podjetja bi tudi bila, da skrbi v zdraevtvenem oziru za delavce pri nalaganju premoga na prostem tako, da jim nabavi dežne plašče, da v slučaju slabega vremena ne bodo do kože mokri in da si pri delu ne bodo izpodkopavali svojega zdravja. Dosti je zapostavljanja, izboljšati se mora njihov položaj!

Prometna zveza.

Tistim, ki se jih tiče. Železniški delavci so bili oblagodarjeni s 1. septembrom t. l. z odtegljajem 2% državnega davka, in to še od 1. aprila t. l. Vselej tega so bili splošno vsi delavci tako občutno udarjeni, da so premmogi dobili na dan plače samo po par dinarjev. Da ima tako postopanje z delavci, ki pošteno in vestno delajo ter v svoji skromnosti in neizmerni potrpežljivosti tudi pravno zelo, zelo visoko nadkrijujejo naše moderne takozvane boljše sloje, tudi v pravem oziru nedogledne slabe posledice, je menda vsakemu jasno. Kajti tudi če sta še tako verna mož in žena in prepričana o božji previdnosti, ki vse prav vodi in vlada, omahneti lahko za trenutek v času, ko mož ne prinese konca meseca, ko se je pošteno in vestno trudil, niti toliko domov, da bi bilo za najnujnejše potrebe.

Prepini, obup, jok žen in otrok, strah pred izgonom iz stanovanja ter pred sodnim postopanjem trgovca in obrtnika, ki je kreditiral skromne svote, katerih revež ne more pri najboljši volji izplačati, četudi živi skromno, velikokrat naravnost puščavniško življenje, je posledica prepričanih prijemkov. Zato naj se delo pošteno plača, sicer bodo prišle nad delodajalce in vse tiste, ki so poleg delodajalcev tudi sokrivi posledice vnebovpijočih grehov.

Menda je iz navedenega dovolj jasno razvidno, da je socialno vprašanje v najtesnejši zvezi tudi z moralno in verskonavnim življenjem ter da je dolžan marsikdo, ki se še danes tega ne zaveda, se pridružiti delovanju za izboljšanje delavskih razmer.

Upamo, da nas bodo razumeli tisti, ki se jih tiče, ne da bi nam bilo treba jih točneje označiti.

Združeni odbor vseh železničarskih organizacij je imel v četrtek, dne 4. t. m. sejo, na kateri je poročal tudi zastopnik U. N. Ž. J. iz Zagreba, tov. Balkas, ki je prinesel tudi predloge železničarjev zagrebške direkcije. Ugovoreno se je, da se predlogi skoraj popolnoma ujemajo z onimi, ki so jih sestavile organizacije ljubljanske direkcije. Sklenilo se je, da se takoj prične z delom, da se sestavi enoten sporazumen predlog za revizijo zakona o prometnem osebju.

Da se delo čimprej izyriši, se je določil ožji odbor 5 članov, h kateremu se je prijel še tov. Balkas kot zastopnik zagrebških železničarjev. Ta odbor je pričel takoj v petek 5. t. m. ob 8. uri zjutraj z delom ter deluje neprekinjeno naprej, dokler ne dovrši vsega dela. Nato se bodo železničarji obvestili o celotnem načrtu, da se izjavijo ter dodajo še morebitne predloge, nakar se bo celoten predlog predložil ministrstvu za promet.

Povdarjamo ponovno, da vlada med vsemi organizacijami popolna sloga ter da posamezne organizacije naravnost tekmujejo v iskrenem in požrtvovalnem delu za dobrobit celokupnega železničarstva, posebno še za izboljšanje razmer delavcem, ki so izmed vsega osebja še najbolj potrebni nuje pomoči.

Zato pa je toliko bolj obsojda vredno zahvaljanje nekaterih nergačev med neorganiziranimi železničarji, katerim ne rečemo za danes drugega, kakor da so ravno neorganizirani železničarji za sebe in za celokupno osebje največja nesreča.

Celje. V nedeljo, dne 7. t. m. je zboroval sestanek železničarskih zaupnikov za progo Celje—Velenje—Dra-vograd—Meža v prostorih hotela »Beli vol« in je obravnaval o najvažnejših potrebah in zahtevah železničarjev, posebno pa še progovnih delavcev. Sklenilo se je, delati na to, da se čimprej odpravijo krivice, ki se gode delavstvu in so ponekod naravnost nezasišne.

Sestanki zaupnikov. Istotako so zborovali sestanki zaupnikov, delavcev in nižjih uslužbencev v Poljčanah, na Pragerskem in v Mariboru. Povsod je poročal strokovni tajnik P. Z. tov. Beltram. Nadalje smo dobili še poročila o sestankih in ožjih razgovorih med delavci in nižjimi uslužbenci posebno z dolanjske proge, kjer progovni delavci z velikim strahom in obupom pričakujejo zimo in neplačanih dopustov. Beda med delavstvom in vsem nenastavljenim osebjem je tolika in krivice po premmogih brezvestnih in strankarsko zagriženih predstojnikih tako vnebovpijoče, da smo prisiljeni, apelirati na g. ministra za promet, da se teh največjih revežev vendar usmili ter jih reši naravnost neznosnih razmer.

To, kar morajo prenašati postajni, posebno pa še progovni delavci, je že do sravnosti nečloveško. Pri progovni sekciji v Celju se je dogodil ta mesec tale prežalostni slučaj:

Progovni delavec, ki ima ženo in celo kopo otrok, je prinesel domov od plače samo **par dinarjev**, ker mu je bil odtegnjen 2% davek na mezdo od 1. apr. 1924 dalje.

Pripominjamo, da ta delavec še do danes ni dobil plačanega narodnega praznika, Vidovega dne, čeprav bi se mu po zakonu moral izplačati.

Zato opozarjamo z vso resnostjo g. ministra za promet, da se nemudoma zavzame za vse železniško delavstvo, prav posebno pa še za progovne delavce, da se jim čimprej in nemudoma odpomore.

Vsem članom Prometne zveze. Doznali smo, da je med neorganiziranimi železničarji **tudi veliko število naših somišljenikov**. Stališče »Prometne zveze« je, da **mora biti vsak železničar, bodisi nastavljen ali delavec, organiziran.**

Povdarjamo še posebej in ponovno, da stojimo na stališču, da naj bo vsak organiziran, kjer **sam hoče**. Torej **tudi, če je naš somišljenik, mu je popolnoma na prosto dano, da se pridruži v tisto organizacijo, kamor sam hoče.**

Toda, kot krščansko misleči železničarji in somišljeniki SLS, **nočemo absolutno nobenega trpeti med sabo**, ako ni organiziran, ker vsi železničarji trpimo ter smo preganjani in zapostavljeni **samo za to, ker nismo vsi edini in složni.**

Mi vemo, da so ravno med neorganiziranimi vse **izdajice, vsi denuncijanti- vsi neznačajnejši in brezvestni sebičnejši**, ki izdajajo, če treba, tudi vse svoje sotovariše, samo da sebi koristijo. **To so tiste prodane duše**, ki čez vse organizacije zabavljajo, da nič ne delajo, sami zato pa družega **ne znajo in tudi ne storijo**, kakor da se z denuncijanctvom svojim predstojnikom prilizujejo. Zaradi hudobije in breznačajnosti teh ljudi trpimo vsi. Zaradi teh ljudi nas je še vsaka vlada in žel. uprava dozda tako neusmiljeno tepla in nam delala krivice.

Zato bo »Prometna zveza« proti neorganiziranim vodila odkrit in neizprosni boj. Seveda na druge, ki niso naši somišljeniki, ne moremo imeti nobenega vpliva. Pač pa bomo napravili red v tem oziru v naši SLS in sicer tako, da bomo vsakega železničarja, ki je naš somišljenik, pa ni organiziran, z imenom objavili, da ga bodo vsi pošteni ljudje lahko spoznali kot človeka, ki nima čuta in smisla za solidarnost in složnost. Biti neorganiziran in somišljenik SLS, to ne gre skupaj in znači, da tak človek nima nikakega socialnega čuta.

Vsem skupinam in zaupnikom P. Z. sporočamo, da morajo najmanj 8—10 dni poprej sporočiti, kdaj in kje nameravajo prirediti kak sestanek, ker sice rne moremo pravočasno poslati zahtevanih poročevalcev na sestanke.

Posebno pa moramo opozarjati, da nobena skupina in noben zaupnik ne sklicuje nikakih sestankov ali shodov brez sponazuma z osrednjim odborom. Povsod, kjer želijo člani kak sestanek, je treba o tem nemudoma sporočiti osrednjemu odboru v Ljubljano, ker nikakor ne gre, da bi posamezne skupine ali zaupniki sklicevali sestanke ali kakorkoli nastopali brez vednosti centrale.

Tajništvo P. Z.

Dopisi.

Iz Grosupljega smo objavili že več dopisov, radi katerih so se nekateri naši občinarji, posebno še stari odborniki SLS in gostilničarji precej razburjali. Vendar smo se mogli prepričati, da ti gospodje in naši somišljeniki mislijo, da je s tem, če se enkrat v »Pravico« kaj piše, že tudi vse končano. Oni mislijo, da to kar pišemo, je morda sama nagajivost ter si domišljujejo, da so naši revni kmetje, ki še davkov ne morejo plačevati in

delavci, ki niti toliko ne zaslužijo, da bi se mogli vsaj za silo po človeško preživeti, še vedno tako neumni, da bi si pustili gospodariti v občinskem odboru od takih mož, ki so jim mar le koristi gostilničarjev in vaških oderuhov. Toda to ni tako.

To, kar mi dopisujemo v »Pravico«, je naš občinski gospodarski program, ki se mora do pičice uresničiti. Če mi pravimo, da se morajo alkoholne pijače tako visoko obdavčiti, kakor v Ljubljani, ker se pri nas nič ceneje in nič boljše pijače ne prodajajo in velikokrat še celo dražje in slabše, kar lahko dokažemo, ne sme to ostati pri sami besedi, temveč se mora to izvršiti. S tem denarjem se mora takoj pričeti z zidavo nove šole, ki je v Grosupljem prav izredno nujno potrebna.

Skrbeti se mora, da se bo čimprej dobilo v občinsko blagajno potrebnega denarja, ki se bo dajal kot brezobrestno posojilo ubogim deavcem, da si sezidajo primerne hišice, da jim bo mogoče si ustanoviti lastno družino, ker je naravnost nečloveško, da mladi, pošteni in pridni delavci in delavke se ne morejo poročiti samo zato, ker nimajo kje dobiti strehe za skromno stanovanje.

Istotako se mora nehati in končno veljavno preprečiti protizakonito in brezvestno postopanje nekaterih občinskih odbornikov in županstva v zadevi vodovoda.

Prav posebno pa povdarjamo, da to ni še izčrpen program »Avtonomistične delavsko-kmetijske stranke«, ki tvori skupino tistih somišljenikov SLS, ki hočejo dosledno in z vso odločnostjo unesti v naše občinsko gospodarstvo katoliška verska in pravna načela, temveč le skromen početek, katerega nam narekujejo in nas celo k temu silijo občinske dejanske potrebe in razmere.

Zato upamo, da naj bi odložili še tisti trije naši somišljeniki, stari odborniki SLS, svojo nedoslednost in osebno mržnjo ter naj bi ne delali še nadalje sramote sebi in vsem somišljenikom v neizmerno škodo občinarjev ter v korist tistih, ki strastno sovražijo ne samo našo stranko, temveč tudi katoliška verska načela.

Iz Zagorja ob Savi. Preteklo nedeljo je imela »Narodno soc. stranka« shod v kavarni gospe Müller. Približno štiridesetim zborovalcem vseh mogočih strank je govoril Juvan iz Ljubljane. Na vso sapo je sicer udrihal po prejšnji vladi, a se obregal tudi ob sedanjo, ker so klerikalci v nji. Čudno se mu zdi, da more biti železniški minister Sušnik, ki vendar te stvari nič ne razume. Govornik si najbrž želi za ministra g. Deržiča. Napačno se je tudi zdelo govorniku, da poskuša g. prosvetni minister napraviti v svojem področju red. Čudni pojmi. Če se da učiteljstvu, ki je pod prejšnjim režimom trpelo, zadoščenje s tem, da se mu ublažijo in omilijo krivice, ni nobena napaka. Če pa g. narodnim socialistom to ne ugaja, ni pomoči. Dalje se je govornik srdito zaletaval v Orjuno, pač pa je poveljeval Sokolstvo. Žal, da so pri nas Sokoli-Orjunaši. Zato so bile njegove besede proti Orjuni neiskrene. Pri izpadih na klerikalizem je omenil, da on ne čuti potrebe hoditi v cerkev. To ni sicer nič novega, saj vemo, da je pri njih katolištvo v kot postavljeno. Bodi pa povedano, da tudi Zagorjani ne čutijo potrebe se preveč seznaniti z nacionalizmom. Prenapetost, nacija, trboveljske žrtve, skladnost! Popolnoma pametno bo, če torej g. Juvan ne čuti več te potrebe, da bi govoril o potrebi udejstvovanja svojega socializma v Zagorju. Primere, ki se jih je posluževal, so bile neresne. Ko je bil zaključen shod s željo, da bo narodni socializem v Zagorju tista gonilna sila, ki bo prodiral in pridobival, so štirje prikimali. Popolen fiasko!

Skupina rudarjev v Zagorju je na svojem zadnjem sestanku izvolila svojim tajnikom poslovodja konsuma Stanko Pečnika. Člane opozarjamo, da se v vseh zadevah obračajo nanj. Centralo v Trbovljah in v Ljubljani pa prosimo, da naslavlja svoje dopise nanj.

Iz Boh. Bistrice. Ata iz naših lepih Bitenj so se dne razjezili. Ko so podili kože in kokoši na gmajno, jim bogvedi od kje pride pred oči »Pravica«. Pravica pa beseda, ki se je naš »obče priljubljeni« ata silno boje posebno če velja nižjim slojem. Prebrali so dopis v št. številki, pridušili se nad kajžarskimi kokoši in prihujali se še enkrat nad beraškimi kozami, potem pa hajali na kolo in proti hotelu. Pravijo, da ata, odkar so zapustili SLS in šli k samostojnejem, navadnih bohinjskih oštarij nič kaj ne obrajtajo. Saj imajo tudi prav: pristajajo gosposkih kmetov res ne spada v družbo preprostih poljedelcev. Najprej so se ustavili v farovžu in se odpovedali ključarstvu; ata so menda nekje slišali, da name ravajo komunisti in nadstrankarji cerkev podreti, zato so se pravočasno rešili odgovornosti. Potem so jo manj nili v šolo, ki je že več let krasen zgled samostojnega gospodarstva za občini blagor. Skrbno so pregledali vse, posebno šolska drva in so se na svojo izgubo prepričali, da še niso vsa zgorela v voditeljevi peči in da otroci letos ne bodo zmrzavali kot so večino vsako leto, odkar nimajo atovi politični tovariši besede pri šoli. V hotelu so jim napravili kilometerski dopis kmetijski list. Atu je bil zelo všeč, zato so zapalili žiniko in naročili četrt vina; tako jim nihče ne bo moglo očitati, da tudi oni ne prispevajo k — dvem tretjim občinskih doklad. Predno so se odpeljali proti domu so napolnili vse male in velike žepce z preostalimi letimi letaki in zelenimi plakati v trdnem prepračanju. Če nikdar v življenju niso izvršili važnejšega gospodarskega dela v korist kmetijskega stanu in da jim za pristoja kot najsposobnejši osebi v Bohinju vsaj »mimostrstvo kozjeprivrede«.

Za pouk in zabavo.

Kolinske dogodbe.

27.

V dobri veri kaj narediti se pravi, da se krivde zavedamo, da ne vemo, da delamo napačno. Latinsko se to pravi bona fide. Kolinčan je bil zatožen, da je lovilo, pa jih ne bi bil smel. Sodnik ga zasliši in ga vpraša: »Torej, Vi pravite, da ste v bona fide lovili?«
»Ne v bona fide, ampak v Renu.«
»Ne tako, jaz mislim, če ste v dobri veri lovili?«
»O, gotovo, gospod sodnik, v rimsko-katoliški.«

Zlate jagode za življenje.

37. Kdor mnogo želi, je večji siromak, nego tisti, ki malo ima. — 38. Dosti je boljše nego preveč. — 39. Ne vohaj se šesterovprežno, če imaš krme za dva konja. — 40. Sosedova koklja znese vselej več jajc. — 41. Sosedova koza ima vselej več mleka. — 42. Jutranje juhe ne beže preveč, da imaš za zvečer še kaj. — 43. Bolje brez večerje spat hoditi, ko z dolgovi ustajati. — 44. Bolje ostati ki me nosi, kakor konj, ki me vrže. — 45. Bolje repa svojimi mizi, nego meso na tuji. — 46. Slabi tesarji, ki pravljajo mnogo trsk. — 47. Kdor se ne meni za žebce v podkvi, more še konja zgubiti. — 48. Kadar hodijo otroci na sejem, imajo trgovci dober dan. — 49. Prehranjeni denar je tako dober, kakor podedovan. — 50. Kar žena privarčuje, je tako dobro, kakor kar moški zasluži. — 51. Varčevati je tako dobro, kakor zasluživati. — 52. Kar se v praznik naprede, ono ne drži. — 53. Moliti in zgodaj ustajati, miloščino deliti in v cerkev hoditi, to so štiri stvari, ki uboštvo iz hiše pode.

Nabral V. Majar.

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih posebno še v industrijskih krajih!

V loteriji zadenejo le nekateri, — v I. delavskem konsumnem društvu pa dobe vsi člani 3% od zakupička, ki ga napravijo pri zadrugi.

Višina je torej odvisna od članov samih.

Vsak naš somišljenik naj bo obenem zaveden zadrugar, ker je to njemu v korist, pa tudi v korist organizacije.

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
: Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najboljše tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.